

Canet - Cadis

Una relació d'interessos al segle XVIII

Ricard Cantano Carballo

Centre d'Estudis Canetencs

Canet de Mar - Cadiz *A relationship of interest in the 18th century*

L'intercanvi epistolar entre els patrons de Canet i el comerciant barceloní Miquel Alegre al primer terç del segle XVIII, aporta excel·lents dades que il·lustren els aspectes més interessants de la primera i significativa aportació catalana al mercat colonial. Foren sens dubte els patrons del Maresme, però sobretot els de Canet, els qui tingueren una presència pionera i majoritària a la ciutat de Cadis, capçalera de la *Carrera de Indias* al llarg de quasi tota la divuitena centúria.

Paraules clau: estanc, nòlits, canvi marítim, aiguardent, cacau, sucre, *pessa de vuit*.

An exchange of letters between the skippers of Canet de Mar and Miquel Alegre, a merchant from Barcelona, during the first third of the 18th century, provides excellent data which illustrate the most interesting aspects of the first and significant Catalan contribution to the colonial market. Without doubt, skippers from el Maresme, but mainly from Canet de Mar, had a pioneering and major presence in the city of Cadiz, headquarters of the 'Indies run' [Carrera de Indias] during most of the 18th century.

Keywords: *estanc [government store where monopoly goods are sold], maritime exchange, liquor, cacao, sugar, piece of eight/Spanish dollar.*

Noves perspectives per al comerç català

La recuperació econòmica de Catalunya iniciada a l'últim terç del segle XVII patí una frenada com a conseqüència de la guerra de Successió. Les places de Gibraltar i Lisboa foren bandejades dels circuits comercials catalans, la primera per haver quedat en mans angleses i la segona per conflictes d'interessos entre les dues potències peninsulars. L'exportació d'aiguardent, principal producte català de venda a l'exterior, quedà molt disminuïda en perdre's les oportunitats que oferia el port lisboeta de cara als mercats del nord d'Europa. Igualment se'n ressentiren les importacions de cacau i sucre —de gran consum a Catalunya— procedents de les colònies portugueses.

Malgrat els fets suara esmentats, la deplorable situació de les colònies americanes, molt afectades pel conflicte successori, determinà la nova monarquia borbònica a prendre decisions encaminades a reactivar el comerç amb els territoris transatlàntics pertanyents a la corona d'Espanya. Una mesura sens dubte encertada fou el trasllat de la *Casa de Contratación*¹ de Sevilla a Cadis, l'any 1717. La badia de Cadis —un port natural esplèndid— des de l'últim quart del segle XVII anava substituint el difícil

Badia de Cadis al segle XVIII. Font: Google. Grabados Laurence Shand

port fluvial sevillà com a punt de sortida de les flotes i galions de la *Carrera de Indias*. El govern de Felip V, per raons d'estricta ortodòxia mercantilista, animà la incorporació de tots els vassalls —catalans inclosos— al comerç ultramarí a través de la nova organització de la *Casa de Contratación* instal·lada a Cadis². Una altra mesura, sens dubte encaminada a introduir els catalans a Cadis, fou la supressió el

1717, a tot el regne, de l'estanc de l'aiguardent, el qual s'havia implantat des del 1714 a Catalunya³. De fet, el Principat fou el gran exportador d'aiguardent durant tot el segle XVIII —un 68% del total espanyol— i junt amb València quasi la totalitat, 98%. És important constatar però, que el mercat americà absorbí fins a la meitat del segle XVIII tan sols un 18% de l'aiguardent català, essent en canvi el nord europeu —les Illes Britàniques i Amsterdam— la destinació principal de les produccions aiguardenteres del Principat; en aquest cas, el transport del destil·lat era realitzat per vaixells estrangers⁴.

No ha de sorprendre doncs que Cadis es convertís, a partir de 1720, en el port més freqüentat pels patrons catalans, sobretot del Maresme, destacant els de Canet, Mataró i Arenys. «*En especial los barcos de Canet parecen encontrarse al servicio preferente de la ruta Barcelona-Cádiz*»⁵.

Miquel Alegre i els patrons de Canet

Els negocis d'exportació comentats en l'apartat anterior foren assumits majoritàriament per negociants barcelonins normalment associats en companyies mercantils. Un dels comerciants més destacats fou Miquel Alegre, antic botiguer de tall⁶, les activitats del qual, entre 1714 i 1736, foren àmpliament estudiades per Pierre Vilar a través de la consulta dels llibres de comptes d'Alegre⁷. Tot i que part de l'exportació d'aiguardent al nord d'Europa la feia Alegre mitjançant vaixells holandesos o anglesos, que carregava a Salou a canvi del bacallà que portaven, no desaprofita les oportunitats que Cadis oferia com a centre de redistribució tant als mercats europeus com als americans. Per aquest motiu els patrons catalans, i molt especialment els de Canet, col·laboraren activament amb Miquel Alegre en l'exportació, sobretot d'aiguardent i vi —però també d'ametlla i avellana— a la badia gaditana.

En el present article pretenem aportar algunes dades il·lustratives de l'activitat dels patrons de Canet els primers anys de la seva col·laboració —entre 1712 i 1723— amb la companyia de Miquel Alegre, focalitzant-la en la figura del patró Pere Cruanyes⁸.

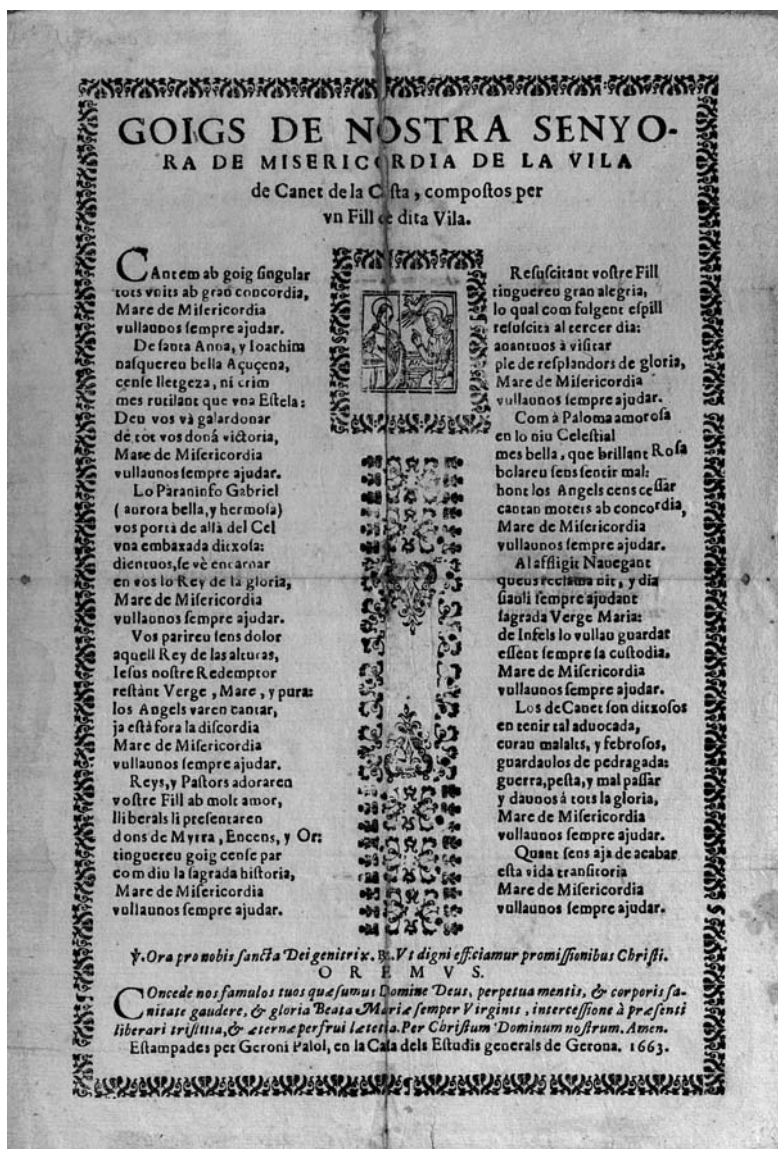
La relació professional dels patrons de Canet amb Miquel Alegre existia ja durant la guerra de Successió. L'any 1712, Miquel Alegre interessava una tercera part en el cost del pinc⁹ *Santa Anna* del qual era patró el canetenc Pere Cruanyes i Ferrer. La dada ens fa coneixedors d'una, entre altres, de les modalitats inversores dels comerciants barcelonins de l'època: participació en la societat constructora (armadora) d'un vaixell per obtenir els beneficis dels nòlits, els quals es repartien a mitges entre la «barca» i la «gent»¹⁰. Òbviament durant el conflicte successori les places de Sevilla o Cadis no foren objectiu dels patrons catalans; per aquest motiu trobem el pinc de Pere Cruanyes realitzant un viatge a l'Alger el 1712 i un altre a Itàlia (Gènova i Sardenya) el 1713. Per al viatge a l'Alger, en el llibre de comptes de Miquel Alegre veiem el següent:

«*Dexades al patro Pera Cruanyes patro del pinc Santa Anna el 21 de juny de 1712 per lo cambi a fer a Alger al 22%: 140 lliuras*». Ens trobem amb un altre tipus d'inversió coneguda des de l'Edat Mitjana; es tracta del préstec conegut amb el nom de «canvi marítim» i també «a risc de mar» o «a la grossa aventura» pel qual el patró rep uns diners per poder realitzar un negoci, quantitat que reembossarà junt amb la prima («premi» en el llenguatge de l'època). Aquest tipus de préstec preveu la possibilitat de no retorn del capital i prima en cas d'accident, per exemple, les pèrdues per pirateria o naufragi; així s'expliquen els alts interessos a pagar (*for* en el llenguatge de l'època), superiors normalment al 20%.

La pràctica totalitat dels integrants de les línies masculines de les diverses branques de Cruanyes foren mariners durant tot el segle XVII i XVIII, la qual cosa no deixa de ser força excepcional si la comparem amb la resta de nissagues marineres canetenques. Per això no ens causarà sorpresa trobar també al costat de Pere Cruanyes, com a patrons, altres dos germans seus: Jaume i Salvador Cruanyes i Ferrer. El primer, Jaume Cruanyes, comandava el 1712 el pinc *Sant Andreu* en el qual Miquel Alegre hi participava en una quarta part: 192 lliures, 18 sous. Salvador Cruanyes, també el 1712, era patró del pinc *Nostra Senyora de Misericòrdia i Sant Antoni*, que segons Miquel Alegre: «*avem comprat en lo moll per 1.325 pessas de 8 que ab tots gastos ha importat: 1.500 pessas de 8. Y ab lo dit interesso 1/5: 320 lliuras*»¹¹. Jaume i Salvador Cruanyes, amb les seves respectives naus, realitzaren junt amb el seu germà Pere els viatges esmentats d'Alger i d'Itàlia havent rebut igualment de Miquel Alegre diners a canvi marítim. La pràctica de navegar conjuntament (de conserva), cap a una destinació comuna era habitual, per seguretat entre altres motius; ho realitzaven sovint els patrons emparentats o de la mateixa població.

Les relacions entre Miquel Alegre i els Cruanyes de Canet superaven de llarg les estrictament professionals. No falten exemples que palesen una amistat manifesta: Miquel Alegre i Sebastià Vidal¹² foren testimonis en el casament, l'any 1712, de Salvador Cruanyes Pastor, fill de Pere Cruanyes¹³; igualment trobem que la muller de Miquel Alegre, Maria, fou padrina el 1713 en el bateig del nét de Pere Cruanyes, Joan Cruanyes i Gispert¹⁴. Entre les pàgines de la llibreta de comptes de Miquel Alegre, de l'any 1716, s'hi trobà un imprès dels Goigs de la Mare de Déu de la Misericòrdia de Canet de Mar¹⁵. En les cartes que Pere Cruanyes dirigia a Miquel Alegre és habitual trobar en el comiat final frases afectuoses —«*a la Sra. Maria se servira donar moltas memorias no olvidantme de la Sra. pubilla y los demes de sa casa y VM. se los pendra sens fi Deu lo guarde*»¹⁶— que no trobem en altres patrons.

El 1714, Pere Cruanyes realitzava un altre viatge a Itàlia per al qual Miquel Alegre li havia donat a compte 88 lliures, 12 sous¹⁷. A diferència dels canvis marítims, els diners donats a compte al patró s'han d'entendre com a «mota»¹⁸. Als primers anys del segle persisteix encara la forma tradicional de la comanda marítima per la qual un patró rebia una quantitat de

Goigs de la Mare de Déu de la Misericòrdia. Font: Biblioteca de Catalunya

diners o de mercaderies (mota) per vendre-les i amb el diner obtingut —o amb el diner rebut en comanda— comprava altres mercaderies que traslladava en el viatge de retorn; el negociant i el patró es repartien el benefici d'acord amb el que estipulés el contracte de comanda. En els comptes d'aquest viatge a Itàlia es fa palès, en el repartiment dels beneficis dels nòlits, que Pere Cruanyes interessava 1/6 en el pinc. La participació dels patrons en la societat propietària de la nau es pot dir que fou una constant en el comerç marítim català.

Cadís: destinació preferent de la flota canetenca

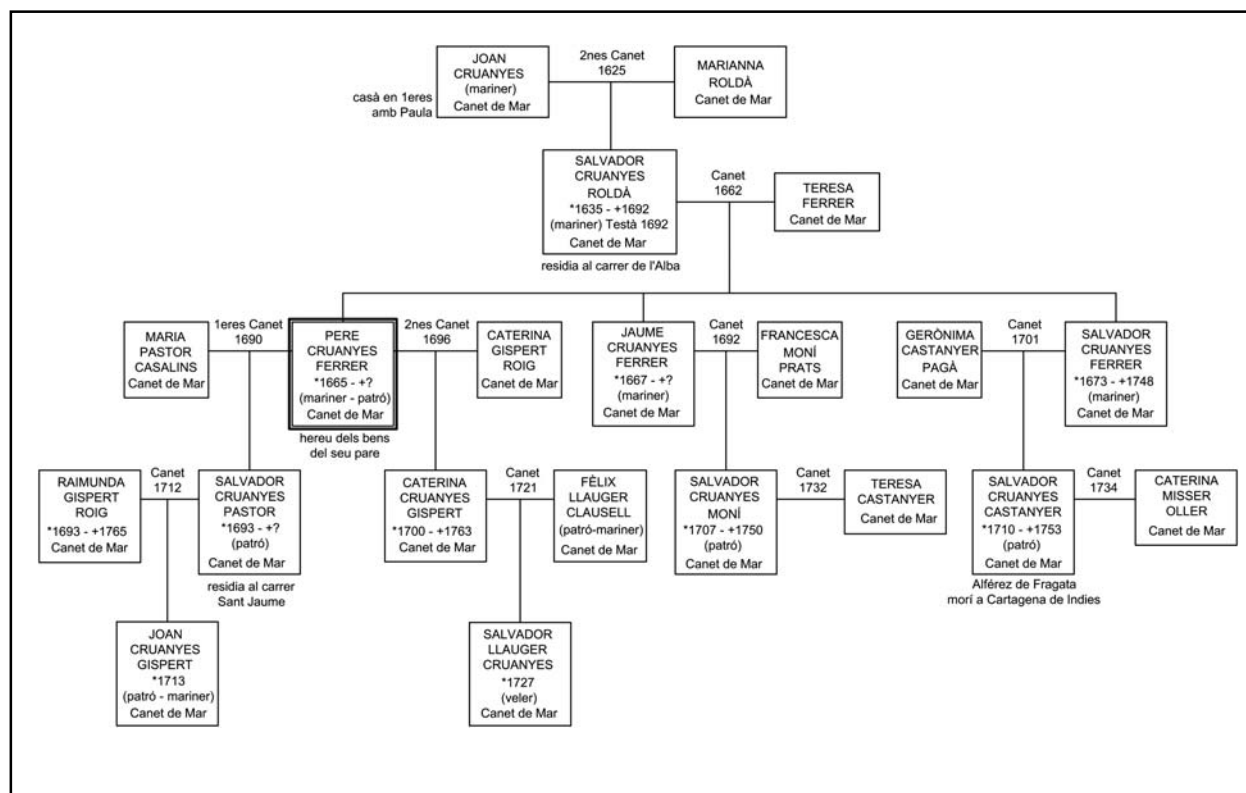
Un cop acabada la guerra de Successió s'evidencia un canvi en les destinacions dels viatges dels patrons. L'any 1716, els canetencs, Pere Cruanyes, Josep Ferrer i Salvador Soler realitzaren viatges a Sevilla amb 100 peces de vuit a canvi marítim deixades per Miquel Alegre a cadascun d'ells. En Pere Cruanyes hi anava a carregar blat del qual Barcelona era quasi sempre deficitària. En el canvi fet a Josep Ferrer s'hi anota que 20 de les 100 peces de vuit pertanyen a Maria. Suposem que es

tracta de Maria Guix, muller de Miquel Alegre, la qual —almenys fins 1722— rebia la meitat dels beneficis (1/6) per la part (1/3) que Miquel Alegre tenia en el pinc de Pere Cruanyes.

És també a partir de 1716 quan apareixen els carregaments típics que faran els negociants barcelonins per vendre al sud espanyol, primer a Sevilla i a continuació a Cadís. El desembre de 1716, Pere Cruanyes carregà —molt probablement a Salou— vi negre, aiguarent i avellanes per compte de Miquel Alegre (1/5), la botiga (1/5), Sebastià Vidal (2/5) i Miquel Carnisser (1/5)¹⁹. Entre 1717 i 1721 a banda de Pere Cruanyes i el seu germà Salvador, realitzaren carregaments per Miquel Alegre i els seus socis Miquel Carnisser i Sebastià Vidal, els patrons de Canet següents: Josep Clausell i Llauger, Josep Ferrer i Castanyer, Pere Rolderat i Oller, Fèlix Llauger i Clausell²⁰ i Jaume Dillat i Marges. La crisi provocada per la pesta de Marsella, l'any 1720, accentuà encara més la tendència a comerciar amb el ponent espanyol. Tot i això, Pere Cruanyes —amb un carregament de 1.021 ½ quintars de blat (aprox. 42,5 tones) per a Miquel Alegre— pagava el 1721 per les despeses de la quarantena 31 lliures, 16 sous, quantitat que fou obligat a pagar al port de Laverna, situat a la desembocadura del Roine. Ens cal destacar que el gendre de Cruanyes, Fèlix Llauger, el 1721, noliejà a la

Corona el seu pinc *Santa Bàrbara* per traslladar soldats. Els contractes fets amb la *Real Hacienda* per transportar queviures, tropa, material bèl·lic, presos, etc. foren habituals durant tot el segle XVIII i constituïren una font d'ingressos gens menyspreable per a mariners i companyies armadores, tot i el risc que podia comportar el retard en cobrar. En aquells moments, els contractes de nòlits eren majoritàriament per enviar tropes i pertrets de guerra a Itàlia, a llocs com Porto-Longon a l'illa d'Elba, per satisfer els desitjos d'Isabel de Farnesio, muller de Felip V, d'aconseguir els ducats de Parma, Plasència i Toscana per als seus fills²¹.

Podem considerar que a partir de la dècada de 1720 s'iniciarien de manera sistemàtica els desplaçaments a Cadís per part dels patrons canetencs. El 1722 hi realitzaren viatges els cinc patrons citats en l'apartat anterior, i a més a més, Salvador Cruanyes i Ferrer i Francesc Llobet i Puig. El 7 de gener d'aquell any consta, en el llibre de comptes, la liquidació «per lo que se ha salvat del pinco de Pere Cruanyes». La pèrdua de la nau explicaria l'absència de Cruanyes en les expedicions a Cadís durant tot el 1722. Un assentament posterior

Arbre dels Cruanyes. Font: Dades CEC. Elaboració Sergi Alcalde

consigna la participació de Miquel Alegre amb 1/8 (407 II, 18 s, 9 d.) en el nou pinc *Sant Pere, Sant Miquel i Sant Sebastià* del patró canetenc²².

L'any 1723 s'incrementà la presència canetenca a Cadis; la correspondència amb Miquel Alegre ens ha permès comptabilitzar fins a dotze patrons que navegaren l'esmentat any fins a la ciutat andalusa²³. En Pere Cruanyes, el febrer, carregava aiguardent i vi que li subministrava Josep Alegre, germà de Miquel, establert a Reus; segurament era a Cadis al mes de març i no acabaria el viatge fins el dia 12 de setembre de 1723. Aquesta llarga estada, de cinc a sis mesos a la badia gaditana, és indicativa de les dificultats que sovint trobaven els patrons per poder vendre les mercaderies o d'aconseguir-ne per al viatge de retorn. Les vendes de vins catalans a Cadis es van veure sovint obstaculitzades pels vinaters andalusos, els quals aconseguiren de la ciutat (Ajuntament) prohibir-ne l'entrada malgrat ésser-ne favorables alts càrrecs com José Patiño²⁴. Res millor per fer-ho saber que el testimoni de Pere Cruanyes:

Ya veixh que no es cosa de un marxant sino cosa de comuns que ab los papers los tich remesos [a Miquel Alegre] molt pot una provinsia com Cataluña respecte de esser tot una corona lo Governador de esta y lo Sr. Patiño be volrian tinguessen entrada dits vins y que demanantho la siutat de Barcelona al Rey judicam sería fácil lo alcansaro

Les dificultats per poder vendre el vi feien que, amb el pas dels dies i l'arribada de la calor, es tornés agre i no quedava altre remei que vendre'l, si el volien, per cremar i treure'n aiguardent²⁵. Aquest fou el cas de Pere Cruanyes, el qual fins al juliol no confirmà la venda de les bótes de vi: «[...] *ab las 36 botas de vi me quedavan venut encara quel tinch abordo y me an promes lo trauran dema y es venut a a 11 p8. bota per a cremar*²⁶». És interessant constatar que en aquesta primera època de negocis a Cadis, els vaixells eren utilitzats com a magatzems de les mercaderies fins que eren retirades un cop venudes; a partir de la dècada següent s'establiren corresponsals permanents, molts d'ells patrons, amb possibilitat de dipositar els gèneres i facilitar-ne la venda en el moment més oportú. Finalment, abans de perdre el vi, podia intentar-se l'intercanvi de mercaderies com féu el patró Josep Ferrer segons comunicava Fèlix Llauger el 21 de juny:

*[...] lo patro Farre abarata [truca] lo vi ab blat del Nort y me apareix que si jo trobava una conguntura com eixa tambe faria barata pues miro que sea de perdre molt diners; lo blat del nort lo donan a 14 rals de vello la fanega y lo vi leiprenen a 20 pessas de 8 la pipa no tot sino algunas 20 pipas*²⁷.

El patró Ferrer encara havia pogut vendre una quantitat de vi a un preu molt per sobre del de mercat.

Quelcom semblant al vi podia haver passat amb l'aiguardent, ja que foren emeses disposicions per

Casa de Salvador Cruanyes i Pastor, fill de Pere Cruanyes, al carrer de Sant Jaume (la casa amb la dovella més petita, avui desapareguda). Font: Patrimoni arquitectònic de Catalunya. Foto M. Viader.

prohibir l'entrada de l'aiguardent català; en aquest sentit Fèlix Llauger, gendre de Pere Cruanyes, comunicava el 25 de maig de 1723: «[...]respecta de averse moguda noticia de que los aguardents de Catalunya no se sian enmesos per aportar a las Indias». No és menys eloqüent el que deia el patró Josep Ferrer²⁸ el primer de juny de 1723:

[...] en Cadis se publica un edicta que no se pogues embarcar ab los vaxells de flota ayguardent de Catalunya ab las penas rigorosas ques pot considerar i encara afegia: se acabara prest lo poder aportar fruits de Catalunya en tota la costa de Espanya per mirarnos com a estrangers.

La realitat fou que entre els procediments empleats per obviar la prohibició i el dèficit d'aiguardent andalús, la venda del destil·lat no se'n ressentí, ans al contrari. La conjuntura aquell any de 1723 fou encara més favorable a causa de la sortida de la flota cap a Nueva España (Mèxic) el mes de juliol, fet que determinà una pujada de preus considerable. La carta de Josep Clausell del dia 29 de juny no podia ser més explícita: «Hi ha gran demanda del aiguardent prova del oli que es ven a 105 pessas de vuyt la pipa y bota franca²⁹».

Per arrodonir el viatge i poder aconseguir el màxim benefici convenia adquirir un nòlit de retorn, si fos possible seguint les indicacions, en aquest cas de Miquel Alegre, mitjançant el correu setmanal; però en la majoria de casos era el patró qui decidia,

segons la situació del mercat, en què esmerçar els diners obtinguts en les vendes. Si la compra de mercaderies esdevenia difícil i se'n tornava de buit, el patró quasi sempre, com a últim recurs, adquiria «doblas», és a dir moneda d'or negociable comercialment³⁰. En aquesta situació es trobava Pere Cruanyes quan escrivia a Miquel Alegre el juliol de 1723:

Los demes patrons an carregat blat yo no mi som atrevit per no tenir un avis pues veix V.M. tots me demanan doblas bons nolits fare si vaix de buit y estich entracte de anar carregar y no se pera ont de lo que li donare avis lo correu vinent y si li enpleare los dines o si li aportar doblas³¹

El blat, per vendre a València o a Barcelona o carregat per al Rei, era una alternativa molt buscada; la població de Sanlúcar era un mercat de referència d'aquest cereal. El truc o barata podia resoldre una venda complicada tal com hem vist més amunt en l'operació que realitzà el patró Josep Ferrer.

L'alternativa de tornar «buits» era considerada pels patrons com un fet gens desitjable, tot i el risc de possibles pèrdues en la venda posterior dels productes adquirits; però que podrien ser compensades amb els nòlits. Així ho deia Pere Cruanyes en la seva carta des de Sanlúcar:

[...] avem carregat 110 botas de sucra y vuy [18 de juliol de 1723] esperam lo cacau que aportan de Cadis y avem carregats 370 cuiros de la terra [Andalusia] [...] y per comta de sus menses aportam sucra y cacau per no aver de anar de buit com alguns van so es per los ynteressats ab la barca que lo que nos guaña ab una cosa se guañara ab lastra.

L'escrit de Pere Cruanyes confirma el que hem comentat i, al mateix temps, la informació sobre la càrrega comprada és una bona prova de quins eren alguns dels productes amb bona demanda: el sucre, procedent de les plantacions colonials; el cacau, majoritàriament de Caracas, però també de Guayaquil; els cuirs, molt sol·licitats pels adobadors de pells de Reus o Barcelona, podien ser andalusos però també nord-africans i fins i tot colonials. El fet d'embarcar cacau i sucre a Sanlúcar podia ser degut, i en aquest cas fou així, al fet que el carregador fos Jacinto de Arizón, important comerciant andalús establert a Cadis, vinculat amb Sanlúcar i segurament el més actiu col·laborador amb els negociants i patrons del Principat³².

Pel que fa a aquest article, acabarem ací el nostre relat, tot i que som sabedors que tan sols hem exposat una petita part de les activitats dels patrons de Canet —pràcticament només d'un— durant els

anys escollits. La nostra recerca donarà sens dubte prou material per a futures comunicacions. Només afegir, de moment, que en Pere Cruanyes continuà navegant i col·laborant amb Miquel Alegre almenys fins a l'any 1729; desconeixem, per ara, la data del seu òbit.

¹ La *Real Casa de Contratación* de Sevilla fou creada el 1503 pels Reis Catòlics amb la finalitat d'administrar i controlar tot el tràfic amb les Índies.

² L'intendent de Catalunya, Rodrigo Caballero, comunicava el 1720 a l'Ajuntament de Barcelona una Reial Orde per la qual s'estimulava l'enviament a Cadis de mercaderies amb destinació a Amèrica des de tots els ports espanyols. Afegia que «*en Cataluña se logran grandes ventajas a las demás provincias de nuestra España y por consecuencia se pueden esperar mayores ingresos de riqueza de la América*». (Carrera Pujal, *Historia Política y Económica de Cataluña*, vol. III, pp. 2-3).

³ L'estanc de l'aiguarent, igual que el del tabac, consistia en el control exercit pel govern de la producció i venda dels gèneres sotmesos a l'estanc, prohibint en conseqüència el lliure comerç dels esmentats productes. Per a un coneixement més ampli sobre la problemàtica de l'aiguarent català i de l'estanc, veure: Carlos Martínez Shaw, *Cataluña en la Carrera de Indias*, pp. 208-221.

⁴ Valls Junyent, Francesc. *La Catalunya atlàntica*, p. 55 i p. 142.

⁵ Martínez Shaw, Carlos. *Cataluña en la Carrera de Indias*, p. 83.

⁶ Durant els segles XVII i XVIII hom distingia el botiguer de tall (o mercader de draps) i el botiguer de sedes i teles (o mercader de teles, el mercer pròpiament dit), que tanmateix el 1776, a Barcelona s'uniren.

⁷ Vilar, Pierre. *Catalunya dins l'Espanya moderna*, vol. IV, pp. 429-474. Els «papers» d'Alegre formen part de la documentació integrada en el Fons del baró de Castellet (descendent de Miquel Alegre), conservat a la Biblioteca de Catalunya.

⁸ Les dades formen part del nostre actual treball de recerca (tesi doctoral en fase de realització) extretes de la consulta dels llibres de comptes de Miquel Alegre entre 1712 i 1723 (Biblioteca de Catalunya, Fons del baró de Castellet, IIgall, Arx. 337) i de la correspondència entre els patrons de Canet i Miquel Alegre a partir de 1722 (Biblioteca de Catalunya, Fons del baró de Castellet, Correspondència de Miquel Alegre).

⁹ Vaixell d'aparell llati, semblant al xabec. Arborava tres pals i tenia la proa més ampla que la popa. Molt utilitzat en el cabotatge mediterrani, a partir de la segona meitat del segle XVIII fou utilitzat per la marina catalana en expedicions transatlàntiques, essent-ne pioners els patrons de Canet, Francesc Xiqués (1745) i Joan Ferrer (1746).

¹⁰ La «barca» eren els armadors associats i la «gent» la constituïa la tripulació. Les despeses de conservació de l'embarcació anaven a càrrec dels propietaris.

¹¹ La moneda de Barcelona tenia únicament efectes comptables. Com és sabut, una lliura catalana equivalia a 20 sous; un sou a 12 diners; un diner a 2 malles. Una de les monedes circulants més utilitzada era el pes senzill, pes de 128 quarts o «pessa de vuyt», el qual equivalia a 28 sous = 1 lliura, 8 sous. Alguns exemples il·lustren el valor de la moneda: la «vida» d'un obrer alimentat ha estat estimada fins al 1760, en 4 sous al dia i el sou d'un mestre d'aixa seria d'uns 20 sous (Pierre Vilar. *Catalunya dins l'Espanya moderna*, vol. IV, p. 363).

¹² Soci de Miquel Alegre. Tot i que Pierre Vilar (*Catalunya...* p. 463) el considera abans de 1714 un humil administrador de la botiga d'Alegre, el 1712 gaudia ja del títol de ciutadà honorat de Barcelona (Ricard Cantano, *Contribució dels patrons i barques de Canet al comerç marítim català del segle XVIII*, p. 97).

¹³ La llicència matrimonial fou demanada al nunci apostòlic Gregori Spínola a Barcelona, *no podense recórrer a la cúria gerundense per estar bloquejada aquesta ciutat per les armes*

del Nostre Rei D. Carles tercer, q.D.g. (Arxiu Parroquial de Canet de Mar, Llibre d'esposalles, 1712).

¹⁴ Arxiu Parroquial de Canet de Mar, Llibre de baptismes, 1713.

¹⁵ En el foli 23 de la llibreta esmentada hi ha una nota del 13 d'abril de 1940 de l'arxiver de la Biblioteca de Catalunya que diu textualment: «Aquí se halló: *Goigs de Nostra... de la villa de Canet de Mar... Estampados por Geroni Palol en la Casa dels estudis sensals de Gerona 1663*. Lo paso a la Sección correspondiente».

¹⁶ Maria Guix, filla de Pere Guix, originari de Berga, era l'esposa de Miquel Alegre. La pubilla era Maria Antònia Alegre i Guix, casada en primeres núpcies amb Francesc Roig i Gelabert (era mort el 1731), fill de l'argenter i negociant Francesc Roig i Vives; en segones núpcies casà amb Agustí Gibert i Xurrich, responsable, a partir de la mort de Miquel Alegre el 1737, de la nova companyia Alegre-Gibert.

¹⁷ Aquest viatge el deuria realitzar Pere Cruanyes després de la mort del seu fill Salvador, que hauria tingut lloc entre finals de 1713 i gener de 1714. Durant aquests mesos es feu càrrec del pinc de Pere Cruanyes, Josep Gispert i Roig, cunyat del difunt.

¹⁸ Mota (diccionari Aguiló): «a la costa de Llevant, cabal, quantitat de diners que es deixa al capità del vaixell perquè l'empri a compte de l'expedició, essent l'expedició el viatge d'anada i tornada; l'expedició es fa a benefici de la nau i de la mota percebent la nau una part del que es guanya negociant la mota, i aquesta una part del que guanya la nau amb els nòlits, però també deu pagar una part de les avaries que sofreix la nau per qualsevol accident».

¹⁹ Miquel Carnisser, botiguer de Reus i fabricant d'aiguarent, fou amb Sebastià Vidal un dels socis habituals en els negocis de Miquel Alegre. S'ha d'entendre que Miquel Alegre participava amb 1/5 en nom propi i amb 1/5 la seva botiga. La distinció entre el capital esmerçat com a particular i l'invertit en nom d'una companyia és relativament freqüent en la documentació de l'època.

²⁰ Felix Llauger i Clausell, casat el 1721 amb Caterina Cruanyes i Pastor, era gendre de Pere Cruanyes.

²¹ Mercader i Riba, Joan. *Felip V i Catalunya*, pp. 224-225.

²² La nova embarcació hauria costat 3.263 lliures, molt més que les 853 lliures del pinc *Santa Anna*. Es tractaria probablement d'una nau força més gran.

²³ Felix Llauger, Josep Ferrer, Salvador Cruanyes, Josep Mallol, Pere Cruanyes, Pere Rolderat, Jaume Cruanyes, Josep Clausell, Jaume Clausell, Batista Ferrer (pare o fill), Josep Arrufat i Salvador Clausell.

²⁴ José Patiño, ex-superintendent de Catalunya, fou nomenat Intendent General de la Marina i President del Tribunal de la *Casa de Contratación*.

²⁵ Fins i tot en l'aprofitament del vi difícil de vendre, destacaren els catalans establerts a Andalusia. Fou el cas de Francesc Ros «de nació català» que el 1723 disposava d'un equipament de destil·lació en el Puerto de Santa Maria (Carlos Martínez Shaw, *Cataluña en la Carrera de Indias*, p. 209).

²⁶ Indiquem la peça de vuit amb «p8», abreviatura aproximada utilitzada en la documentació consultada.

²⁷ 1 peça de vuit = 15 reals de billó o d'ardit (Mario Zucchitello. *De la Mediterrània a l'Atlàntic*, p. 24) El patró Ferrer hauria canviat 20 pipes de vi per 400 fanegues de blat.

²⁸ Josep Ferrer i Castanyer era nebot de Salvador Cruanyes, que estava casat amb Jerònima Castanyer germana de Marta Castanyer mare de Josep Ferrer.

²⁹ L'aiguarent prova d'oli era el de més contingut alcohòlic, uns 60 graus centesimals. La pipa era la unitat de mesura per a vins i aiguarents = 4 càrregues = 486,6 litres (Mario Zucchitello *De la Mediterrània a l'Atlàntic*, p. 24).

³⁰ La dobla era el «doblón de oro» castellà de dos escuts, equivalia a 56 rals d'ardit = 5 lliures, 12 sous (Pierre Vilar. *Manual de la Companyia Nova de Gibraltar*, p. 112).

³¹ La prima o premi que es pagava per les doblas era al voltant del 6% (Biblioteca de Catalunya, Fons del baró de Castellet, Llibreta de comptes de Miquel Alegre, any 1724, f. 8).

³² Felipe Arizón, membre de la família Arizón, d'ascendència irlandesa instal·lada a Blanes, es traslladà a Sanlúcar al segle XVII (Carlos Martínez Shaw, *Cataluña en la Carrera...* pp. 98-99).